

ירושלים מחלון הרכבת הקלה

תכנית לכבוד שנת ירושלים

...וירושלים

תל אביב

2

הפסיפס

1

סיורים

השוק והכיכר

5

דו קיום

4

כיכר השבת

3

עיר הבירה של ישראל:

ירושלים? תל אביב?

2

בארי BE'ERI

מכון שאלום הרטמן
SHALOM HARTMAN INSTITUTE

ירושלים בירת הנצח

לפניכם דברים שאמר דוד בן גוריון, ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל, במעמד ההכרזה על ירושלים כבירת ישראל ("יד בכסלו תש"י)

... בהכרזתנו על מדינת ישראל המחודשת, מיום 14 למאי 1948, הצהרנו והתחייבנו קבל ההיסטוריה והעולם ש"מדינת ישראל תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות, תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות, ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות". בהתאם לכך הודיעה משלחתנו באו"ם, שמדינת ישראל מתחייבת לכבד כל הזכויות הקיימות ביחס למקומות הקדושים ולבניינים הדתיים בירושלים, מבטיחה חופש פולחן וגישה חופשית בלא כל הפליה לכל המקומות הקדושים והבניינים הדתיים שברשותה.

יחד עם זאת אנו רואים חובה להצהיר, שירושלים היהודית היא חלק אורגני ובלתי נפרד ממדינת ישראל - כשם שהיא חלק בלתי נפרד מההיסטוריה הישראלית, מאמונת ישראל ומנשמת עמנו. ירושלים היא לב לבה של מדינת ישראל. אנו גאים על כך שירושלים נתקדשה גם בעיני בעלי דתות אחרות, וברצון ובנפש חפצה נבטיח כל הסידורים וההקלות הדרושים, שכל בעלי הדתות האחרות יספקו צורכיהם הדתיים בירושלים ותינתן מצדנו כל העזרה לאו"ם להבטיח סידורים אלה. אולם, אין אנו מעלים על דעתנו שארגון האו"ם ינסה לעקור את ירושלים ממדינת ישראל או לפגוע בריבונותה של ירושלים - כבירת הנצח של ישראל. פעמיים בתולדות עמנו נעקרנו מירושלים - רק לאחר שנוצחנו במלחמת דמים אכזרית על ידי כוחות מרובים וחזקים משלנו - כוחות בבל ורומא. קשרינו עם ירושלים בימינו אלה אינם פחות עמוקים מאשר היו בימי נבוכדנאצר וטיטוס פלאביוס. וכשירושלים הותקפה אחרי 14 למאי 1948, ידע הנוער הלוחם שלנו לחרף נפשו על בירת קודשנו, לא פחות משעשו זאת אבותינו בימי הבית הראשון והשני.

אין אנו מניחים אף רגע, שארגון האו"ם ינסה להוציא את ירושלים בכוח מידי ישראל, ואנו מצהירים, שעם ישראל לא יוותר על ירושלים מרצונו הטוב, כשם שלא ויתר במשך אלפי שנה על אמונתו, על ייחודו הלאומי ועל תקוותו לשוב לירושלים ולציון...

מתוך אתר הכנסת

גשר הכניסה למגדל דוד בעיר העתיקה בירושלים

מדוע ירושלים נבחרה להיות עיר הבירה של ישראל?

הכרזתה של ירושלים כעיר בירה ביום י"ד בכסלו תש"י, 5 בדצמבר 1949, כשנה וחצי לאחר קום המדינה, הכריז ראש ממשלת ישראל, דוד בן-גוריון, על ירושלים כעיר הבירה של מדינת ישראל. הכרזה זו התבססה על החלטה של חברי הממשלה, וזכתה לתמיכת כל המפלגות בכנסת. בעקבות ההכרזה החליטה הממשלה להעביר את כל משרדיה מתל אביב לירושלים, ובסוף אותו חודש עברה גם הכנסת מתל אביב לירושלים, ל"בית פרומין" ברחוב המלך ג'ורג'. כחודש לאחר הכרזתו של בן-גוריון קיימה הכנסת - במשכנה החדש בירושלים - דיון מיוחד על מעמדה של העיר, וקיבלה החלטה שנוסחה במשפט קצר אחד: "עם הקמתה של מדינה יהודית, שוב הפכה ירושלים לבירתה".

על פי אתר מט"ח

1. מה הנימוקים של בן-גוריון להכרזת ירושלים כעיר בירה?
2. אילו קשיים מעוררת הצהרה זו?

התבקשתם להגיע לכנסת ולהביע דעתכם כצעירים חיים כיום במדינת ישראל ולהכריע מחדש בשאלה: האם ירושלים נשארת בירת ישראל, כן או לא? הביאו נימוקים בעד ונגד.

אני כולי לצד תל אביב / עמוס עוז

נצטרך להחליט מה באנו לעשות פה. זה יהיה זמן מעניין, העניין הזה של הזהות. יש לי ניחוש, זאת תהיה ארץ יותר ויותר ים-תיכונית, כמו ברצלונה, מארסיי, פיראוס... והיא תהיה חילונית עד העצם. כבר היום היא ככה, קולנית, נהנתנית, חומרנית מאוד, ממולחת, גם מרושעת וגם טובת לב... העתידנות היא ההווה, היא תל אביב, היא שפלת החוף. אני חושב שהשפלה כבר ניצחה, וירושלים תהיה עיר שאנשים נוסעים אליה מישראל כמו לחוף-לארץ, כמו לראות את העבר. ובמלחמה בין ירושלים לתל אביב אני כולי לצד תל אביב - שפיות, חילוניות והווה. זה דבר חולה שחברה חיה רק בעבר ובעתיד. זה מסוכן נורא, זה הורג אנשים...

בילי מוסקונה-לרמן, "בזכות הבגידה: ריאיון עם עמוס עוז", מעריב, סופשבוע, 6 באוקטובר 1995, עמ' 23-18

מבלים בבית קפה

ירושלים בירת ישראל לנצח נצחים [?]

"בירת ישראל לנצח נצחים", אהב לומר רה"מ לשעבר, דוד בן-גוריון. "בירתנו הנצחית לעולמי עד", מצהירים ראשי הממשלות מאז ועד היום בפני כל דורש, עד שנדמה שמדובר באקסיומה שהונחתה עלינו משמים. אך האם ירושלים אכן ראויה לתואר עיר הבירה האמיתית שלנו? האם רוב העם באמת מחובר אל "עיר הנצח-שלנו-לדורי-דורות-נגעתי-באדום?"

נדמה לי שמישהו צריך לשים את הדברים על השולחן: כבר הרבה זמן שירושלים היא בעיקר שם גדול ומפוצץ, כותרת ראשית מעולה למאמרים מימין, מרכיב הכרחי בכל נאום מדיני באשר הוא, אך לא הרבה מעבר. פרט להיותה שריד ארכיוני וסמל היסטורי יהודי-דתי בעיקרו, ירושלים היא היום בירה בזמן עבר. גבירותיי ורבותיי, אני מצהיר בזאת חגיגית: עיר הבירה שלי היא תל אביב... אין כאן שום ויכוח: העיר הזאת שייכת לנו, היא מעוצבת בדמותנו והיא מי שאנחנו - היום, לא לפני עשרות שנים. להבדיל מהבירה הפרה-היסטורית הנוכחית, המורמת מעם, תל אביב שלי מייצגת את הציונות האמיתית, הנוכחית, הרלוונטית והבועטת. היא מציגה התחדשות תרבותית, פלורליזם, קידמה ופתיחות, אל מול הסגירות החרדית והכפייה הדתית שמבצצת לה תחת כל אבן ירושלמית.

אני אוהב את ירושלים. נוף ההרים שלה יפהפה בעיניי, אתריה העתיקים נפלאים, ורחובותיה וסמטאותיה לא פחות מקסומים. אני גם מעריך מאוד את המורשת שלה, ומכיר בחשיבותה ההיסטורית עבור העם הזה. אלא שאין לכך קשר לשאלה האם עליה להמשיך ולשמש כעיר הבירה שלנו או לא. הגיע הזמן להתקדם הלאה, להפנים את רוח התקופה ולהחליט בהתאם. דווקא ביום ירושלים מתבקש לומר זאת - הבירה האמיתית של ישראל צריכה להיות תל אביב. עיר בלי הפסקה, למדינה בלי הפסקה.

מתוך אתר מאקו, אביב אברמוביץ, 21.5.2009

1. "העתידנות היא ההווה, היא תל אביב": כיצד רואה עוז את ישראל בעתיד לבוא?
2. מדוע תל אביב, לדעת עוז, עונה על הגדרת עיר הבירה, ולא ירושלים?
3. "השפלה כבר ניצחה" - במה השפלה ניצחה? לאיזו מלחמה מתכוון עוז? בין מי למי? על מה?
4. עוז טוען כי ההווה נמצא בתל אביב - כתבו לו מכתב בתגובה. במכתבתכם התייחסו לנקודות הבאות:
  - א. דתיות מול חילוניות.
  - ב. עבר, הווה ועתיד של ירושלים ותל אביב.
  - ג. זהות יהודית ישראלית: ירושלים או תל אביב?

1. מהי עמדתו של המחבר באשר להיות ירושלים עיר הבירה?
2. במה דומה או שונה עמדתו של אברמוביץ מזו של עמוס עוז? הסבירו.

1. ערכו רשימה מתוך השיר: מה יש בתל אביב? מה יש בירושלים?
2. כי את היחידה אני נשבע - לאיזו עיר מתכוונים מחברי השיר? לתל אביב או לירושלים?

הנה אני בא

מילים ולחן: 'הדג נחש'

הולך במדרחוב מרגיש כמו קיבוץ גלויות
אלף תרבויות, לכל אחד יש אח ותשע אחיות
ערבים בסדר חרדים בחדר
וכולם פה קולטים את אלוהים - בתדר
אחרי טדי ירושלים דעכה מהר
מיום ליום תל אביב נצצה יותר
חברים עזבו או התקרבו לבורא שמים
אפור, משעמם, אין ים

מחשבות על עזיבה
שלוש שנים לקח לי לקבל ת'החלטה
אורז ת'חפצים לתוך המזוודה
מהכפר לעיר בכיוון הירידה

תל אביב - הנה אני בא
אני מגיע - הנה אני בא
באתי להזיע - הנה אני בא
כי את היחידה אני נשבע

יצאתי לכיוון מישור החוף
איזה שוק אני עומד לחטוף
ועכשיו כשאני בתל אביב סוף סוף
משתלב עם הנוף, הכל טרי וזה טוב
ווי, כמה שדיים, נשרפו לי העיניים
אחרי שנתיים של סדום ועמורה
לא מזהה את עצמי במראה

מכיר, מתערב, מתמזג, מסתחבק עם
כל הבעלים של הדיסקוטקים
עכשיו כשאני IN, מבין, זה לא נוצץ
כמה רעש, כמה פיה, תן לי דשא, תן לי עץ
כל היום מתבזבז על שלום, שלום

השכירות הון, הלחות ושגעון
ואז נפל האסימון,
גן עדן היה לי בידיים
מחשבות על עזיבה
שלוש שנים לקח לי לקבל ת'החלטה
אורז ת'חפצים בתוך המזוודה
מהעיר לכפר לכיוון

ירושלים - הנה אני בא
חוזר אליך - הנה אני בא
אל חומותיך - הנה אני בא
כי את היחידה אני נשבע

חזרתי לירושלים, פה החמוס טוב זה בדוק
תן לי רוגע, תן לי שקט, לא זיק איזה פיהוק
מתי פעם אחרונה שמתי איזה פתק בכותל,
השקעתי באוכל,
עשיתי חברים חדשים,

העיר הזאת תחזיר לי ת'שליטה בחיים
נתערבב עם עצמי במקום לערבב מים
ננשום קצת אוויר הרים צלול כיין
יאללה בית"ר, יאללה חיים בכפר!
העיקר להיות מאושר

הנה אני בא... תל אביב - הנה אני בא
אני מגיע - הנה אני בא
באתי להזיע - הנה אני בא
כי את היחידה אני נשבע

חוזר אלייך: משימת דיבייט

לסיכום היחידה שעסקה בירושלים כבירת ישראל, ערכו בכיתתכם ויכוח בסגנון דיבייט. "דיבייט" (מאנגלית אמריקנית: debate) הוא שמו של ויכוח תחרותי ומאורגן בין שתי קבוצות, סביב שאלה מעניינת ורלוונטית. כמו בכל תחרות ספורטיבית, גם בדיבייט יש כללי משחק, שופטים, נקודות, מנצחים ומפסידים.

הנחיות לביצוע המשימה:

חלקו את הכיתה ל-2 קבוצות, שיתווכחו סביב שאלה מנחה.

הוויכוח יעסוק בשאלה "מי צריכה להיות בירת ישראל: תל אביב או ירושלים?"

בכל ויכוח תידרש קבוצה אחת להוכיח לקהל ולשופטים שהתשובה הנכונה לשאלה היא חיובית והקבוצה השנייה תעשה כל שביכולתה לשכנע שהתשובה הנכונה היא שלילית. שתי הקבוצות מוזמנות לעשות שימוש במקורות שנלמדו לאורך הפרק ובטעונונים המופיעים בהם.

